

Razglasilo se je po novinah pismo avstrijskih škofov do vlade zastran „verskih“ postav. Spis, podpisan od 26 škofov (brez goriškega in ljubljanskega) in 6 namestnikov, je prav učeno sestavljen, ko bi le tako silno obširen ne bil. Škofje na Nemškem so ob enaki priliki vselej le kratko in jedernato izrekli svoje misli. Kratko in bolj jasno besedo tudi verno ljudstvo ume in rado bere, kar je veliko vredno. — Ena reč je pa v tej vlogi, kterej posebno slovenski duhovniki pritrditi ne morejo. Po pravici sicer preč. škofi poudarjajo, da je „neoporečeno državljansko vedenje“ pri duhovnikih kot pogoj zadobiti cerkveno službo — nejasna stvar, ki se da na vse strani natezati; prav taka je pa tudi z nasvetom škofov, da bi namreč višji pastirji „nič proti temu ne imeli, ako vlada ugovarja proti duhovniku v zgolj državljanskih (bürgerlich) in političnih rečeh“. — S tem je obsojena pri nas politična svoboda narodnih duhovnikov, ker se narodnost od politike, tudi konservativne, ločiti ne da. Duhovniki imajo volilne pravice, in moder duhovnik, ki pozna silne duševne potrebe ljudstva, ne more z drugo stranko držati pri volitvah, kakor le z narodno-konservativno, ta pa je — proti vladi, ki je našej narodnosti in kat. cerkvi nasprotna, kakor to spričuje spomenica škofov. — Kdor ve, da je dunajski nadškof Rauscher to pismo izdelal, se temu ne more čuditi. Sicer je pa vse na tem, kako da bodo posamesni škofi dejansko branili načela, v pismu izrečena, ako „verske“ predloge postavno veljavo zadobé.

Pri debati o državnem proračunu so samoglavni ustavaki vlado na cedilu pustili, ker so proti ugovoru Poljakov in od ministerske strani sklenili, da se sicer strošek za tehniko v Levovu in za novo poslopje dovoli, pa le proti temu, da se postavodajna pravica zastran te šole deželnemu zboru vzame in državnemu odstopi. — Poslednje poročilo o glasovanji slov. poslancev zastran bogoslovne šole v Inomostu moramo nekoliko popraviti. Zdaj, ko je glasovanje po imenih znano, se kaže, da so glasovali za vladni predlog, da namreč ostane plača profesorjev med rednimi stroški. —

Stroški za naučne namene višjih in nižjih šol zbudili so v zbornici mnogo pritožeb, sklepov in predlogov, kateri jasno kažejo, da se Slovonom v šolah povsod silna krivica godi. Oglasili so se Čehi, Poljaci, Rusini in Slovenci, in soglasno zahtevali: bodite nam v narodnem oziru pravični in spoštujte §. 19. ustava, ki ste ga sami napravili! Pa bilo je večidel vse bob v steno pri nemško-liberalni večini — v jasen dokaz temu, da so slov. poslani z drugimi vred celó krivo pot nastopili misleč, da jim bode prijateljstvo z nemško-liberalno-ustavaško stranko kot zaželen sad enakopravnost rodilo. Edina goriška poslanca, grof Caronini in Winkler sta nekaj dosegla. Prvi je predlagal, da naj vlada

šolstvo na Goriškem tako vravna, kakor je primerno deželi, v kateri ni ne ene nemške srenje, učni jezik v srednjih šolah je pa izključljivo — nemški. Sprejeto. Drugi je pridobil za istrijanske šole par tisočev več, kakor je bilo v proračunu. — Sprejeti so bili tudi predlogi fin. odbora, da naj vlada pomanjkanju ljudskih učiteljev s tem v okom pride, da bodo učitelji in že tudi pripravniki vojaščine celó oproščeni; da se na treh galiških pripravnicah tudi rusinskemu jeziku zraven poljskega pravica da. — Nasproti so pa liberalni prijatelji odbili dr. Razlagov predlog, da se za šole na Kranjskem 15 namesto 10.000 gl. dovoli, in dr. Vošnjaku, da bi slov. jezik v srednjih šolah in na pripravnici v Mariboru več pravice imel. — „Narodni“ program je toraj pri ustavaški večini celó na cedilu ostal! Pa kaj zato? Slov. poslanci so vendar nekaj dosegli: pokazali so svetu, da so tudi Slovenci liberal, ter ne marajo več za federalistične sanjarije (die „Alte Pr.“).

V delegacije so izvoljeni: za Štajersko Rechbauer in Carneri, namestnik Kellersperg; za Kranjsko Schaffer (Dolf), namestnik Razlag; za Koroško Ritter, namestnik Nischelwitzer; za Gorisko Coronini; za Istrijansko Franceschi, za Tržaško Teuschl. — Razun 7 poslancev z Galicije in dra. Oelza s Predarlskega so vsi drugi liberalne korenine, med njimi tudi Herbst in Giskra. Gorjé posebno ministru vojne, Kuhnu, ki pride bajé v delegacijo z dodatno tirjatvijo 8 milijonov! —

Kranjsko. Pol. društvo „Slovenija“ imelo je v nedeljo občni zbor. V novi odbor so voljeni: dr. Bleiweis, dr. Costa, Debevec, Klun, Murnik, Pakič, Pfeifer, dr. Poklukar, Regali in Souvan star. — Po nasvetu dra. Coste pritrdil je zbor enoglasno postopanju grofa Hohenwarta in tovarišev v državnem zboru in predsedniku naročil, da zahvalo društva Hohenwartu telegrafično naznani. — Udje razpuščenega kat. pol. društva pristopili so zdaj „Sloveniji“, ker je blagi naš dr. Bleiweis, kot predsednik, izrekel, da društvo dela od svojega začetka na podlagi sv. kat. vere in pod geslom: „Vse za vero, dom, cesarja!“ To bode tudi zana-prej tako ostalo. — Slava poštenjakom na Kranjskem!

Za poduk in kratek čas.

Snujte „bralne društva“!

Vsak gospodar ve in je prepričan, da se mora njiva o pravem času obsejati, ako hoče ob svojem času kaj žeti; kder se ne seje, se tudi ne žanje, tam je revščina in lakota. Da pa setev zamore lepo rasti, treba polje dobro obdelati in pripraviti, kar se brez truda in dela ne opravi, in slednjič še ostane uspeh vsega delovanja v božjih rokah, od kodar pride blagoslov, da setev lepo raste, zori in polje obilen sad rodi. Vse to velja tudi za duševno polje; tudi tukaj treba sejati

in se truditi, ako hočemo dobiti lepih pridelkov varčnosti, gospodarnosti, umnosti, treznosti, zmernosti in sploh spodobnega obnašanja in vedenja: treba je poduka, ki se doseže po živi besedi in čitanju dobrih časnikov in knjig.

Vsak človek ima v sebi od stvarnika dano sposobnost, da se njegov um zbistri, sree požlahtni in volja vname za vse, kar je blagega, lepega in resničnega; v tem najde človek svojo časno srečo in blagostanje in tudi večno izveličanje; ako se pa te prirojene zmožnosti ne budijo in ne rabijo, ali če se napačno rabijo, ostane ali postane človek sirov in neolikan, neveden in trmoglav, razuzdan in breznačajan, ki ni vreden, da živi, kateremu velja latinska prislovica: „truncus crescit, mens decrescit“ — teló se redi, um pa slabi, štor ostane štor! —

Žalibog, da se je pri Slovencih obilno v tem grešilo; na duševnem polju se je le malo delalo, in to še dostikrat napačno; mesto čiste pšenice se je sejala lulika, mesto kruha se nam je podajal kamen; zato je pa toliko omočenih in zbeganih, ter se ne upamo pred svetom pokazati, da smo omikani Slovenci. Spali smo dolgo, in v tem času je sovražnik zasejal med pšenico obilno luliko, mnogo polja pa je tudi neobdelanega ostalo, obsuto s trnjem in osatom. Zbudimo se tedaj! in očedimo ostudni plevel iz duševnega polja, obsejajmo ga s čisto pšenico modrosti in čednosti, pišimo podučne knjige, podpirajmo in berimo podučne in dobre časnike, izdelke blagih rodoljubov! In ker posamesen malo opravi in tudi hitro obnemaga, družimo moči v ta blagi namen, vstanovimo „bralna društva“ po vseh krajih mile domovine, da bo vsak imel priliko vsestransko se omikati; sicer bomo vedno ostali v temi nevednosti in teptani od sovražnikov, dokler sramotno ne zginemo. Takova društva bodo „velika šola“ za ves narod, ta društva bodo nam ognjišče, pri katerem se bomo ogrevali za vse dobro in pravično, se tolažili in spodbujali pri nezgodah, ki nam preté od vseh strani; iz teh društev pridejo slednjič kmetijska društva in založnice, katerih toliko pogrešamo. —

Kdor je živ in zdrav, se giblje in dela; le kdor je bolen ali len, poležava ali se vlačí kot megla brez vetra. Kaj takega se ne sme nam očitati, saj še imamo, hvala Bogu! dovolj dušnih in telesnih kreposti in zmožnosti, zato pa se gibljemo, da ne zaspimo, in delajmo, da si pridobimo častno mesto med narodi na zemlji in zraven svetlo krono v večnosti.

Morebiti marsikomu vstrežemo, ako razglasimo načrt pravil, kakor jih je nedavno začasni odbor bralnega društva v Lembahu visoki c. kr. namestnji v Gradcu za potrjenje predložil.

Pravila se prepíšejo petkrat in pridene prošnja, za katero je treba kolka za 1 gld., za pravila pa posebej kolek po 15 kr. Sicer pa ima „Narodni koledar“, ki je ga slovenska „Matica“ leta

1869 izdala, vso postavo za takošna društva, ktere se je treba na tanko držati.

Pravila bralnega društva v Lembahu.

§. 1. Vstanovi se bralno društvo v Lembahu, kedar se oglasi 10 društvenikov.

§. 2. Namen društva je: čitanje ali branje dobrih časopisov in knjig pisanih v duhu katoliške cerkve in pravemu napredku primernih; pogovori o gospodarstvenih vedah in medsebojno razveseljevanje.

§. 3. Ud društva je vsak polnoleten avstrijski državljan, ktereга v društvo sprejme društveni odbor. Če ta komu sprejem odreče, se sme dotični predlog staviti društvu samemu, ki o tem v prihodnjem zboru svojih udov tajno sklepa brez razgovora. Društvo si sme tudi častnih udov izbirati.

§. 4. Vsak ud ima pravico čitati časopise in knjige po §. 2. za društvo pripravljene, udeleževati se vseh društvenih zborov, razgovorov, glasovanj, volitev; staviti predloge in prejemati naročila in društvene službe; ima pa tudi vsak ud dolžnost po svoji moči pospeševati društveni namen.

§. 5. Stroški društva se bodo plačevali s prostovoljnimi doneski, če občni zbor društva drugače ne odloči; sprejemajo se pa tudi darovi dobrotnikov.

§. 6. Voditelj društva je odbor peterih udov in dveh namestnikov, ktere voli društveni zbor z ozirom večino glasov vsako leto. Kdor izstopi, se sme zopet izvoliti. — Odbor izmed sebe izbere prvomestnika, namestnika in denarničarja, ki je ob enem knjižničar.

§. 7. Odbor sklicuje po prvomestniku ali namestniku društvene zборе in izvršuje njih sklepe, ter odstopivši daje račun o društvenem gospodarstvu. Da so odborovi sklepi veljavni, mora biti nadpolovica odbornikov priužujočih.

§. 8. Prvomestnik zastopa društvo na zunaj, in podpisuje z denarničarjem vred vsa oznanila in opravila v društvenem imenu.

§. 9. V odboru, kakor tudi v društvenih zborih treba je nadpolovične večine glasov vseh priužujočih, da sklep obvelja.

§. 10. V razprtijah, nastajajočih iz društvene zveze, razsoj končno društveni zbor, kteri ima tudi pravico premeniti pravila in skleniti, da se društvo razpusti; vendar je treba k sklepu prenehanja društva dveh tretjin glasov priužujočih društvenikov. Razpuščenega društva premoženje pripade farni knjižnici v Lembahu.

Slovensko slovstvo.

„Sveti Veliki Teden in Velika noč ali cerkvena opravila tega sv. časa v latinskem in slovenskem jeziku“ — sestavil Andrej Marušič, učitelj verstva na c. k. gimnaziji v Gorici.

Tako se imenuje ravnokar izdana knjiga, ktero smo v svojo veliko radost in zadovoljnost pregledali ter si štejem v dolžnost, Slovence s to izvrstno in silno potrebno knjigo seznaniti. V njej najdeš vse, kar se Veliki teden v cerkvi moli, prepeva in opravlja, v latinskem-cerkvenem in v lepem, pravilnem in gladkem slovenskem jeziku na drugi plati poleg latinskih besed. — G. pisatelj je s to knjigo ustregel vsem: duhovnikom, učiteljem ali organistom, ki duhovnikom pomagajo